



ZIEKTEVERZUIM IN ZORG EN WELZIJN

Fit naar je werk?

MARINA HEIJ. FOTO'S SUZANNE MULLER

VOLGENS RECENTE VERZUIMCIJFERS ZIT STEEDS MEER ZORGPERSONEEL ZIEK THUIS, VAAK VANWEGE DE HOGE WERKDRUK. HOE MOETEN WE DIE CIJFERS DUIDEN VOOR ONZE EIGEN BEROEPSGROEP? EN NOG BELANGRIJKER: HOE BLIJF JE ZELF OVEREIND?

Sinds het vorige kabinet in 2012 grootschalige bezuinigingen en hervormingen in de zorg aankondigde, is het ziekteverzuim sterk gestegen. Vorig jaar zat bijna zes procent van verpleegkundigen, therapeuten, artsen, psychologen en ander zorgpersoneel ziek thuis. Dat is 16 procent meer dan in 2013. De stijging komt bijna geheel door medewerkers die drie maanden tot een jaar thuis zitten, vaak omdat zij klachten hebben door de hoge werkdruk.' Dat schreef dagblad Trouw eind 2018.

In de media verschenen vorig jaar meer alarmerende berichten over het ziekteverzuim in Nederland. Opvallend is het hoge percentage in de sector zorg en welzijn. In 2017 was dat cijfer 5,3%, begin 2018 maar liefst 6,5%. Daarmee is de zorg- en welzijn koploper van alle onderzochte sectoren (zie tabel 1). Ook in het openbaar bestuur (6,4%) en in de industrie (6,1%) is het ziekteverzuim hoog.



HORECA HET LAAGSTE

Het kan ook anders. Om je een idee te geven: in de horeca was het verzuim de laatste jaren met 2,3% het laagst. Maar dat is ook weer niet zó vreemd. In de horeca werken relatief veel jonge mensen en die zijn over het algemeen minder vaak ziek.

Wat daarnaast opvalt: in de sector zorg en welzijn zelf zijn er flinke verschillen. De ziekenhuizen en kinderopvang kennen een laag ziekteverzuim. De VVT-branche (verzorgenden, verplegenden en thuiszorg) heeft juist het hoogste aantal zieken.

Zorgelijk is dat veel verzuim in de zorg volgens de betrokken werknemers werkgerelateerd zijn. Denk daarbij aan werkdruk, werkstress, of conflicten op het werk met collega's of klanten.

ZEER TEVREDEN

De huisartsenzorg springt er echter in positieve zin uit. Om te beginnen is de werktevredenheid groot.

Uit onderzoek blijkt dat 79 procent van de werknemers in de huisartsenzorg zeer tevreden is met hun werk. En 72 procent is zeer tevreden met de organisatie waar ze werken. Daarmee staat de huisartsenzorg binnen zorg en welzijn met stip op 1 als het gaat om werktevredenheid.

Dat blijkt dus ook uit de cijfers over ziekte en verzuim. Terwijl in het eerste kwartaal van 2018 de hele zorgsector een ziekteverzuim kende van 6,5% was dat voor de huisartsensector 3,1%. Minder dan de helft dus (zie tabel 3). Dat is niet heel veel meer dan het topfitte horecapersoneel met zijn 2,3% ziekteverzuim.

Verrassend! Zo zie je maar hoe gemakkelijk je als beroepsgroep kunt worden weggezet als ziek, zwak en misselijk door je over één kam te laten scheren.

Ziekteverzuim in cijfers

TABEL 1 ZIEKTEVERZUIM NEDERLAND			
	Ziekteverzuim alle sectoren	Zorg en welzijn	Huisartsenzorg en gezondheidscentra
2016	3,9%	5,1%	Niet bekend
2017	4,0%	5,3%	3,1%
Q1 2018	4,9%	6,5%	3,1%
Q2 2018	4,1%	5,4%	2,7%
Q3 2018	3,9%	5,1%	Niet bekend



DOKTERSASSISTENTEN
ZIEK, ZWAK EN MISSELIJK?
MOOI NIET!

VOORZICHTIGE CONCLUSIE

Toch moet je voorzichtig zijn met vergaande conclusies. Want een vervolgvraag is of we de cijfers alleen voor doktersassistenten boven water kunnen krijgen.

Ben van Asten van onderzoeksinstituut Prismant vragen we daarom de ziekteverzuimcijfers voor huisartsenzorg en gezondheidscentra te interpreteren. Van Asten stelt: 'Je kunt er rustig vanuit gaan dat dit lage verzuimpercentage ook geldt voor de doktersassistenten. Zij maken namelijk zestig procent uit van de hele onderzoeksgroep. De lage ziekteverzuimcijfers zijn dus representatief genoeg voor doktersassistenten.'

Kees Gillis, namens de NVDA bestuurslid van Stichting Sociaal Fonds Huisartsenzorg (SSFH) is verheugd, maar ook verbaasd: 'Gezien het hoge verzuimpercentage voor de sector zorg en welzijn in zijn geheel zie ik hier een opmerkelijke tegenstelling, die wat mij betreft nader onderzoek behoeft.'

TABEL 2 ZIEKTEVERZUIM NAAR
BEDRIJFSTAK 1E KWARTAAL 2018

	Ziekteverzuim in %
Gezondheids-en welzijnszorg	6,5
Openbaar bestuur	6,4
Industrie	6,1
Onderwijs	5,9
Vervoer	5,9
Bouw	4,4
Zakelijke diensten	4,3
Handel	4
Onroerend goed	4
Communicatie	3,5
Financiële instellingen	3,3
Landbouw en visserij	2,5
Horeca	2,3

TABEL 3 ZIEKTEVERZUIMPERCENTAGE AZW BRANCHES

Ziekteverzuimcijfers in %	2017				2018		
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	Gemiddeld
Huisartsenzorg en gezondheidscentra	3,4	3,5	2,5	3	3,1	2,7	2,8
Zorg en welzijn breed	4,3	3,9	3,7	4,2	4	4,9	4,1
UMC's	5,2	4,6	4,3	5,1	4,8	5,7	4,6
Ziekenhuizen en overige med. spec. zorg	4,8	4,3	4,1	5	4,5	5,8	4,7

MANTELZORG

De signalen die de NVDA uit het veld krijgt, geven een heel ander beeld. Kees Gillis: 'Enkele actieve leden overwegen zelfs om hun activiteiten voor de NVDA op een lager pitje te zetten vanwege de toegenomen werkdruk. Ze moeten keuzes maken. Vergeet niet dat de werkzaamheden van doktersassistenten steeds complexer worden. Hun verantwoordelijkheden worden alleen maar zwaarder, omdat er meer zorg naar de eerste lijn wordt overgeheveld.'

Ook mantelzorg speelt voor sommige doktersassistenten een rol. 'Hoe vaak hoor ik niet dat de doktersassistent naast haar baan ook nog eens voor ouders of schoonouders aan het zorgen is, omdat dat blijkbaar van haar wordt verwacht. De NVDA wil voorkomen dat de doktersassistent constant op haar tenen moet lopen of zich niet ziek durft te melden, want dat gaat zich vroeg of laat wreken. We willen daarom meer aandacht besteden aan de lichamelijke en geestelijke fitheid van onze leden. Vandaar dat wij samen met de LHV een cursus duurzame inzetbaarheid hebben ontwikkeld.'

DE TOEKOMST

Vooruitblikkend naar de toekomst kan onze beroepsgroep het moeilijk krijgen, want met een vergrijzende beroepsgroep neemt het risico op ziekteverzuim toe. De gemiddelde leeftijd van de medewerkers in de sector zorg en welzijn is langzaam aan het toenemen naar 40-plus. Ook de groep van 55 jaar en ouder neemt gestaag toe. Tegelijk is er minder instroom van jongeren.

Hoe kijkt de NVDA daar tegenaan? Met andere woorden, hoe houd je de beroepsgroep fit? 'Dat is voor een groot deel de verantwoordelijkheid van werkgevers. Zij moeten voor goede arbeidsomstandigheden zorgen om de werknemers te behouden. Denk aan een goede cao en financiële vergoeding, aan goede beeldschermen, bureaustoelen en een veilige werkomgeving', zegt NVDA-directeur Jellie Klaver. 'In sommige praktijken zijn er

te weinig medewerkers voor het aantal patiënten en de hoeveelheid werk. Maar daarnaast zal ook de werknemer zelf verantwoordelijkheid moeten nemen.'

GESPREK AANGAAN

Op die eigen verantwoordelijkheid wijst ook Carla van Veen, trainer van de cursus duurzame inzetbaarheid waaraan Kees Gillis refereerde. Fit blijven, hoe doe je dat?, vroegen we haar. De bottomline volgens Carla: 'Doktersassistenten moeten zich niet alleen meer bewust worden van de balans tussen werk en privé, maar ook het gesprek met hun werkgever durven aangaan. Voor velen is dat een hele drempel. Logisch, het kan knap lastig zijn om je kwetsbaar op te stellen en over persoonlijke zaken te praten met iemand die je baas is en je salaris betaalt.'

In de cursus laat Carla doktersassistenten ontdekken wat zij echt willen. 'Waar krijg je energie van, hoe zie je de toekomst, wil je meer of minder uitdaging in je werk? Hoe kun je actief inspelen op de veranderingen in de praktijk? Verder oefenen we hoe je het gesprek met je werkgever concreet kunt voeren. Ik ben ervan overtuigd dat als je regelmatig in alle openheid met je leidinggevende over de balans tussen werk en privé kunt praten, je langer gemotiveerd, fit en gezond blijft. Wacht niet tot het te laat is, ga in gesprek en pak zelf de regie.' •

GEEN EXTRA BELASTING VOOR JE COLLEGA'S

Het relatief lage ziekteverzuim in de huisartsenzorg en bij gezondheidscentra heeft ook te maken met de bedrijfsgrootte. Want bij alle bedrijfstakken blijkt één wetmatigheid: het ziekteverzuim is het laagst in organisaties tot 10 werknemers en het hoogst in bedrijven van 100 of meer werknemers. Volgens NVDA-directeur Jellie Klaver komt hier het grote verantwoordelijkheidsgevoel van de doktersassistent om de hoek kijken. 'Als je in een klein team werkt, zoals in een huisartsenpraktijk vaak het geval is, voel je je eerder geroepen om toch naar je werk te gaan. Ook als je niet topfit bent. Je wilt niet dat je collega's extra belast worden, want die hebben het al druk genoeg.'